

Soudní ochrana proti správním orgánům

Popíšeme, jak se bránit, když nesouhlasíte s konečným rozhodnutím správních úřadů. Vysvětlíme, zda podat správní žalobu nebo žalobu k civilnímu soudu. Uvedeme, co musí žaloba obsahovat, do kdy ji musíte podat, zda se platí soudní poplatek, jestli musíte mít advokáta. Po stručném srovnání se budeme věnovat správní žalobě, pak totéž vysvětlíme k žalobě k civilnímu soudu.



Mohu se proti správnímu rozhodnutí bránit u soudu?

Ano, pokud se již proti rozhodnutí nedá odvolat, můžete podat **správní žalobu** ke správnímu (krajskému) soudu, anebo **žalobu k civilnímu soudu**, pokud správní orgán rozhodl o věci, která vyplývá ze soukromého práva (z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů). V čem je rozdíl?

Správní soud (správní senát krajského soudu)	kdo	Civilní soud (civilní úsek okresního soudu)
Žaloba se podává proti rozhodnutí , nečinnosti nebo nezákonnému zásahu správního orgánu.	co	Žaloba se podává proti rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci .
Správní soud nerozhoduje o samotné věci , kontroluje soulad správního rozhodnutí s právními předpisy a s tím, co se skutečně stalo (zákonnost a věcná správnost rozhodnutí).	jak	Civilní soud sám znovu projedná (posoudí) věc , o níž předtím rozhodl správní orgán.
Pokud uspějete, soud napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí správnímu orgánu k novému rozhodnutí.	výsledek	Pokud uspějete, soud o věci rozhodne rozsudkem, jímž nahradí původní správní rozhodnutí .



Co musí obsahovat správní žaloba?

Ve správní žalobě musíte uvést (označit):

- žalobce** – sebe (jméno, příjmení a adresa, na kterou Vám lze doručovat),
- žalovaného** (správní orgán),
- napadené **rozhodnutí** a den jeho **doručení**,
- osoby zúčastněné na řízení** (lidé, jejichž práv nebo povinností se rozhodnutí přímo dotklo), pokud je znáte,
- výroky** rozhodnutí, **které napadáte** (s nimiž nesouhlasíte),
- žalobní body, z nichž musí být jasné, **proč** (skutkové nebo právní důvody) **považujete (výroky) rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné** (vadné tak, že právně neexistuje – nemá účinky),
- důkazy**, které navrhuje provést k prokázání svých tvrzení,
- návrh výroku rozsudku**,
- datum** sepsání žaloby,
- podpis** (Váš nebo zástupce či zmocněnce),

a **přiložit opis napadeného rozhodnutí**.



Do kdy musím podat správní žalobu?

Žalobu musíte podat **do dvou měsíců** od doručení konečného správního rozhodnutí (když se proti němu nedá odvolat), **pokud zákon** (u konkrétního správního řízení) **nestanoví jinou lhůtu**, např.:

- **10 dnů** proti rozhodnutí o **správním vyhoštění**,
- **15 dnů** proti rozhodnutí ve věcech **mezinárodní ochrany** (azyl a doplňková ochrana),
- **15 dnů** proti rozhodnutí o **zajištění** a o prodloužení zajištění,
- **30 dnů** proti **ostatním** rozhodnutím vydaným **podle zákona o pobytu cizinců**,
- **1 měsíc** proti rozhodnutím **stavebních úřadů** s výjimkou rozhodnutí o přestupku,
- **60 dnů** proti rozhodnutím ve věcech **služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů** (policie, hasiči, celníci, vězeňská služba, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace), a **podle zákona o vojácích z povolání**.



Je rozdíl mezi dvěma měsíci a 60 dny?

Většinou ano. Lhůty **začínají běžet počátkem následujícího dne** po skutečnosti určující její počátek (doručení). **Lhůta určená podle týdnů, měsíců nebo roků končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty** (den doručení).

U lhůty určené podle týdnů se označením myslí název dne – při doručení v úterý končí lhůta v úterý za x týdnů. U lhůty určené podle měsíců se označením myslí pořadí dne v měsíci – při doručení 31. ledna končí lhůta 31. dne v měsíci za x měsíců. Pokud takový den v měsíci není, končí lhůta uplynutím posledního dne měsíce (28. února, 29. února v přestupném roce, jinak 30.).

Když ale poslední den lhůty připadne na **sobotu, neděli nebo svátek**, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den.

Příklad:

Při doručení 24. června 2024 **lhůta 60 dnů** skončí již 23. srpna, ale **lhůta dvou měsíců** až 26. srpna.

červen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
červenec	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
srpen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

(Tabulka zobrazuje dny v měsíci červen a srpen a ukazuje den doručení a dny uplynutí lhůt.)



Kam mám podat správní žalobu?

Ke krajskému soudu (v Praze k městskému soudu), v jehož obvodu je **sídlo správního orgánu**, který ve věci **rozhodl v prvním stupni** (ve správním řízení vydal první správní rozhodnutí).

Ale ke krajskému soudu, v jehož obvodu máte **bydliště nebo se zdržujete**, když jde o

- **sociální zabezpečení** (dávky důchodového pojištění, státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, dávky pro osoby se zdravotním postižením, průkaz osoby se zdravotním postižením, dávky péčovské péče),
- **zaměstnanost** (podpora v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci),
- a **ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele**.

Určení místní příslušnosti krajského soudu pro jednotlivé obce najdete na www.nssoud.cz v části *Rozhodovací činnost → Průvodce řízením → Zjištění příslušnosti*.



Musím mít advokáta?

Advokáta nemusíte mít k podání správní žaloby ani v řízení před krajským (městským) soudem.

Zastoupení advokátem je ale **povinné v řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem**, tedy když Vy nebo správní orgán nesouhlasíte s rozhodnutím krajského soudu, a proto ho napadnete opravným prostředkem (kasační stížností).

Bližší informace k právnímu zastoupení najdete v letáku Právní pomoc na www.ochrance.cz v části Nevím si rady se svou životní situací.



Platí se za podání správní žaloby?

Některá řízení jsou osvobozena od soudního poplatku (např. ve věcech důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pomoci v hmotné nouzi, příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, dávek péčovské péče a v některých cizineckých věcech). Úplný výčet osvobození najdete v § 11 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

V ostatních případech soud může na žádost **přiznat částečné osvobození konkrétnímu účastníkovi řízení**, který nemá dostatek prostředků. Výjimečně může přiznat i úplné osvobození. Žádost podejte společně se žalobou.

Jinak zaplatíte

- 3 000 Kč** za správní žalobu **proti rozhodnutí** správního orgánu
- 2 000 Kč** za žalobu na ochranu před **nečinností** nebo nezákonným **zásahem** správního orgánu
- 1 000 Kč** za návrh na **přiznání odkladného účinku**
- 5 000 Kč** za **kasační stížnost** (opravný prostředek proti rozhodnutí krajského soudu)

Poplatky ve správním soudnictví najdete pod položkami 18 až 20 v sazebníku poplatků, který je přílohou zákona o soudních poplatcích.

Více také v letáku Soudní poplatky na www.ochrance.cz v části Nevím si rady se svou životní situací.



Když neuspěji, musím nahradit náklady řízení správnímu orgánu a soudu?

I když neuspějete, **správnímu orgánu většinou nebudete muset platit**. Obecně má každý účastník řízení (i správní orgán) právo na náhradu **důvodně vynaložených nákladů řízení** (zejména nákladů právního zastoupení a soudních poplatků) podle rozsahu svého úspěchu. **Zastoupení správního orgánu advokátem ale soud nemusí uznat jako důvodné.**

Ve věcech důchodového a nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péče (např. příspěvek na péči) **soud správnímu orgánu náhradu nákladů nepřizná nikdy**.

Pokud soud platil náklady řízení (zejména svědecké, znalečné a tlumočné), při neúspěchu je budete muset **nahradit, pokud nejste osvobozeni** od soudních poplatků.



Odloží podání správní žaloby vykonatelnost správního rozhodnutí?

Žaloba obecně nemá odkladný účinek, ale existují výjimky (odkladný účinek má třeba žaloba proti rozhodnutí o vyhoštění s výjimkou vyhoštění z důvodu ohrožení bezpečnosti, nebo žaloba proti některým rozhodnutím ve věcech mezinárodní ochrany).

Správní soud však žalobě přizná odkladný účinek, pokud by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nepoměrně větší újmu, než jaká může vzniknout jiným osobám přiznáním odkladného účinku, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Soud rozhodne **na návrh** žalobce po vyjádření žalovaného. Soudní poplatek za tento návrh je **1 000 Kč**.



Co když opravdu záleží na tom, aby soud rozhodl co nejdřív?

Soud o případech rozhoduje v pořadí, jak mu došly. O některých případech ale musí rozhodnout v zákonem určené (krátké) lhůtě a některé zákon nařizuje rozhodnout přednostně (před ostatními). V ostatních případech soud rozhodne přednostně, když k tomu jsou závažné důvody.

Pokud máte vážné potíže, které může vyřešit jen rychlé rozhodnutí (nepomůže výše popsané přiznání odkladného účinku), **požádejte o přednostní projednání a popište svou situaci**. Může jít o případy, kdy Vám pozdější rozhodnutí soudu již nepomůže (člověk ve vážném zdravotním stavu se nedočká důchodu nebo potřebných dávek a pomoci; maturant musí znova ke zkoušce před přezkoumáním předchozí zkoušky; podnikateli hrozí krach spojený s propuštěním lidí se zdravotním postižením, protože nedostal příspěvek na jejich zaměstnávání).

Je jen na soudu, zda případ projedná přednostně, nebo ne.



Lze u správního soudu napadnout jen rozhodnutí správního orgánu?

Správní žalobou se dá bránit také proti **nečinnosti** nebo **nezákonnému zásahu správního orgánu**.

Dále správní soudy rozhodují ve volebních věcech a ve věcech místního referenda, ve věcech politických stran a politických hnutí a o zrušení opatření obecné povahy (něco mezi rozhodnutím a právním předpisem, např. územní plán obce, návštěvní řád národního parku nebo místní úprava dopravního značení).

Nejvyšší správní soud rozhoduje také kompetenční spory (o to, který správní orgán má konat). Městský soud v Praze nově rozhoduje také o zrušení služebního předpisu (předpis, který určuje organizační věci státní služby, zavazuje hlavně státní zaměstnance).



Je rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví konečné?

Ne. Pokud Vám krajský soud nevyhoví, můžete žádat zrušení jeho rozhodnutí **kasační stížností k Nejvyššímu správnímu soudu** (s výjimkou rozhodování ve volebních věcech). Pokud ani tak neuspějete, můžete podat ústavní stížnost k Ústavnímu soudu.



Které předpisy upravují řízení před správními soudy?

Jednání před správními soudy se řídí soudním řádem správním (zákon č. 150/2002 Sb.) a částečně také občanským soudním řádem (zákon č. 99/1963 Sb.).



Kde najdu víc informací o správním soudnictví?

Podrobnější informace o správním soudnictví (včetně [průvodce řízením](#) a [vyhledávače zveřejněných rozhodnutí](#) ve správním soudnictví) najdete na stránkách Nejvyššího správního soudu www.nssoud.cz.



Může ombudsman podat správní žalobu?

Ombudsman může podat **žalobu proti rozhodnutí správního orgánu**, pokud **prokáže závažný veřejný zájem** (§ 66 odst. 3 soudního řádu správního). Žalobu proto podává výjimečně. V řízení pak nezastupuje žádného z účastníků. Ve své věci totiž většinou každý může správní žalobu podat sám.

Naopak **civilní žalobu**, kterou popíšeme níže, **ombudsman podat nemůže**.



Kdy mám žalobu proti správnímu rozhodnutí podat k civilnímu soudu?

Žalobu k civilnímu („běžnému“) soudu můžete podat, **pokud správní orgán rozhodl o sporu nebo jiné věci, která vyplývá ze soukromého práva**. Například když má přes Váš pozemek vést dálnice, stavební úřad Vám ho může správním rozhodnutím vyvlastnit (vzít) a přiznat Vám za něj náhradu v penězích. Když nesouhlasíte se samotným vyvlastněním, můžete podat správní žalobu. Když ale nesouhlasíte s rozhodnutím o tom, kolik Vám má nový vlastník zaplatit za pozemek (i když je to stát), je to soukromoprávní spor o peníze, proto byste podávali žalobu k civilnímu soudu.

Žalobu můžete podat až **proti konečnému rozhodnutí** (neuspěli jste s odvoláním).

Soud pak tutéž věc, o níž rozhodl správní orgán, **sám znovu projedná** a přímo o ní rozhodne (tedy například určí výši náhrady).



Co musí obsahovat žaloba k civilnímu soudu?

V civilní žalobě musíte uvést (označit)

- a) **soud**, kterému žalobu podáváte,
- b) **účastníky řízení** (sebe jako žalobce/žalobkyni a účastníky řízení před správním orgánem; *pozor, správní orgán není žalovaným ani účastníkem řízení*),
- c) **věc**, které se žaloba týká (spor nebo jiná právní věc, o které správní orgán rozhodl),
- d) **rozhodnutí** správního orgánu,
- e) **skutečnosti**, podle kterých **žalobu podáváte včas** (kdy Vám bylo doručeno správní rozhodnutí, případně další údaje, ze kterých bude jasné, že jste žalobu podali **ve lhůtě** – vysvětlíme níže),
- f) **v čem se rozhodnutí** správního orgánu **dotklo Vašich práv** (která Vaše práva nebo povinnosti správní orgán založil, změnil, zrušil, určil nebo zamítl),
- g) **důkazy**, které by měl soud provést (přečíst listiny, vyslechnout svědky apod.)
- h) **v jakém rozsahu** má soud věc **projednat** a rozhodnout (pokud správní orgán rozhodoval o více samostatných nárocích, uveďte, kterým/kterými z nich se soud má zabývat),
- i) **jak má soud** podle Vás **rozhodnout**,
- j) **datum** sepsání žaloby,
- k) **podpis** (Váš nebo zástupce či zmocněnce),

a **přiložit opis napadeného rozhodnutí a listinné důkazy**, na které odkazujete.



Do kdy musím podat civilní žalobu?

Žalobu je třeba podat do **dvou měsíců** od doručení konečného správního rozhodnutí (když se proti němu nedá odvolat), **pokud zákon** (týkající se konkrétního správního řízení) **nestanoví jinou lhůtu**, např.

- **30 dnů** proti rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o **náhradě za vyvlastnění**,
- **30 dnů** proti rozhodnutí o **zamítnutí vkladu do katastru nemovitostí**.



Kam mám podat civilní žalobu?

K okresnímu soudu. (Ale ke krajskému soudu, když jde o vklad práva k nemovitým věcem.)

Ke kterému? Pokud se správní řízení týkalo **práva k nemovité věci**, podáte žalobu k **soudu, v jehož obvodu je nemovitá věc** (okresnímu, ale pokud jde o vklad práva k nemovité věci, ke krajskému).

Jinak se místní příslušnost soudu určí postupně podle těchto pravidel:

- (1) **obecný soud povinného účastníka**, tedy toho, kdo měl plnit (platit, něco dělat) podle návrhu podaného u správního orgánu (*když mobilnímu operátorovi nezaplatíte za telefon, podá k Českému telekomunikačnímu úřadu návrh, aby Vám uložil zaplatit; úřad rozhodnutím návrhu vyhověl nebo ho zamítne, obojí lze i částečně; ten z vás, kdo s rozhodnutím nebude souhlasit, může podat žalobu k okresnímu soudu podle Vašeho bydliště – vysvětlíme níže*),
- (2) jinak (když není povinný účastník) **obecný soud navrhovatele**, tedy toho, kdo podal návrh na zahájení správního řízení (*když Energetický regulační úřad požádáte, aby určil, že Vaše smlouva s dodavatelem elektřiny zanikla, a nebudete souhlasit s jeho rozhodnutím, podáte žalobu k okresnímu soudu podle svého bydliště – vysvětlíme níže*),
- (3) jinak (když nelze určit podle 1 ani 2) soud, v jehož obvodu **sídlí správní orgán**, který vydal konečné správní rozhodnutí (*třeba když správní orgán řízení zahájil z moci úřední – například o přestupku, ve kterém jste uplatnili nárok na náhradu škody, a teď nesouhlasíte s její výší, podáte žalobu k soudu, v jehož odvodu sídlí správní orgán*).

Obecným soudem je soud, v jehož obvodu člověk skutečně bydlí nebo se zdržuje. Pokud to nelze zjistit, je místně příslušný soud, v jehož obvodu má člověk evidovaný pobyt.



Musím mít advokáta?

K podání civilní žaloby advokáta mít nemusíte. Zastoupení je **povinné až u dovolání k Nejvyššímu soudu** (opravný prostředek proti rozhodnutí odvolacího soudu).

Bližší informace k právnímu zastoupení najdete v letáku [Právní pomoc](#) na www.ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).



Platí se za podání civilní žaloby?

- 1 000 Kč když jde o peněžité plnění do 20 000 Kč,
3 000 Kč v ostatních případech (plnění nad 20 000 Kč, a když nejde o peněžité plnění),
0 Kč za návrh na přiznání odkladného účinku (poplatek není stanoven = neplatí se).

Soud může na žádost přiznat částečné osvobození konkrétnímu účastníkovi řízení, který nemá dostatek prostředků. Výjimečně může přiznat i úplné osvobození. Žádost podejte společně se žalobou.

Poplatky najdete pod položkou 18 [sazebníku poplatků](#), který je přílohou zákona o soudních poplatcích. Více také v letáku [Soudní poplatky](#) na www.ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).



Když neuspěji, musím žalovanému nebo soudu nahradit náklady řízení?

Když prohrajete, uloží Vám soud, abyste tomu, kdo v řízení plně uspěl, nahradili (zaplatili) jeho náklady potřebné k účelnému uplatnění nebo bránění práva (zejména náklady právního zastoupení a soudní poplatky).

V případě **částečného úspěchu** soud náhradu nákladů poměrně rozdělí nebo právo na náhradu nákladů nepřizná nikomu. Soud Vám přesto může **uložit plně nahradit náklady řízení protivníkovi**, který neuspěl jen v nějaké drobnosti nebo pokud soud určil, kolik přesně máte zaplatit, podle názoru odborníka (znalce) nebo podle své vlastní úvahy.

Pokud soud platil náklady řízení (zejména svědecké, znalečné a tlumočné), při neúspěchu je budete muset **nahradit, pokud nesplňujete předpoklady pro osvobození** od soudních poplatků.



Odloží podání civilní žaloby právní moc/vykonatelnost správního rozhodnutí?

Podání civilní žaloby až na výjimky **nemá odkladný účinek na právní moc** rozhodnutí správního orgánu (závažnost a nezměnitelnost) **ani na jeho vykonatelnost** (vynutitelnost, třeba exekucí).

Soud však na **Váš návrh až do konečného rozhodnutí o žalobě odloží**

- **vykonatelnost** rozhodnutí, pokud by Vám okamžitá exekuce mohla způsobit závažnou újmu,
- **právní moc** rozhodnutí, pokud by důsledky samotné právní moci rozhodnutí mohly závažně ohrozit Vaše práva (třeba když správní rozhodnutí určuje, že je Váš „protivník“ vlastníkem věci, což mu umožňuje s ní nakládat), ale jen když se odklad nepřiměřeně nedotkne práv dalších lidí.

Odklad právní moci se obecně používá, když správní rozhodnutí neukládá povinnost, kterou lze vynutit exekucí (tehdy by odklad vykonatelnosti nic nepřinesl).

Za podání návrhu na přiznání odkladného účinku neplatíte soudní poplatek.



Lze civilní žalobou napadnout nečinnost nebo nezákonný zásah úřadu?

Ne. Proti **nečinnosti** nebo **nezákonnému zásahu** správního orgánu se dá podat jen správní žaloba.



Je rozhodnutí soudu o civilní žalobě konečné?

Ne. Pokud Vám prvostupňový soud nevyhoví, můžete podat **odvolání**. Proti rozhodnutí o odvolání se většinou můžete bránit **dovoláním** k Nejvyššímu soudu. V případě neúspěchu můžete podat ústavní stížnost k Ústavnímu soudu.



Které předpisy upravují řízení před civilními soudy?

Jednání před civilními soudy se řídí zejména občanským soudním řádem (zákon č. 99/1963 Sb.).



Kde najdu víc informací o civilním soudnictví?

Vyhledávač vybraných (zveřejněných) rozhodnutí v civilním soudnictví najdete na stránkách Ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz, část e-justice), vyhledávač rozhodnutí Nejvyššího soudu naleznete na jeho stránkách (www.nsoud.cz). Kontakty na jednotlivé soudy najdete na justice.cz.